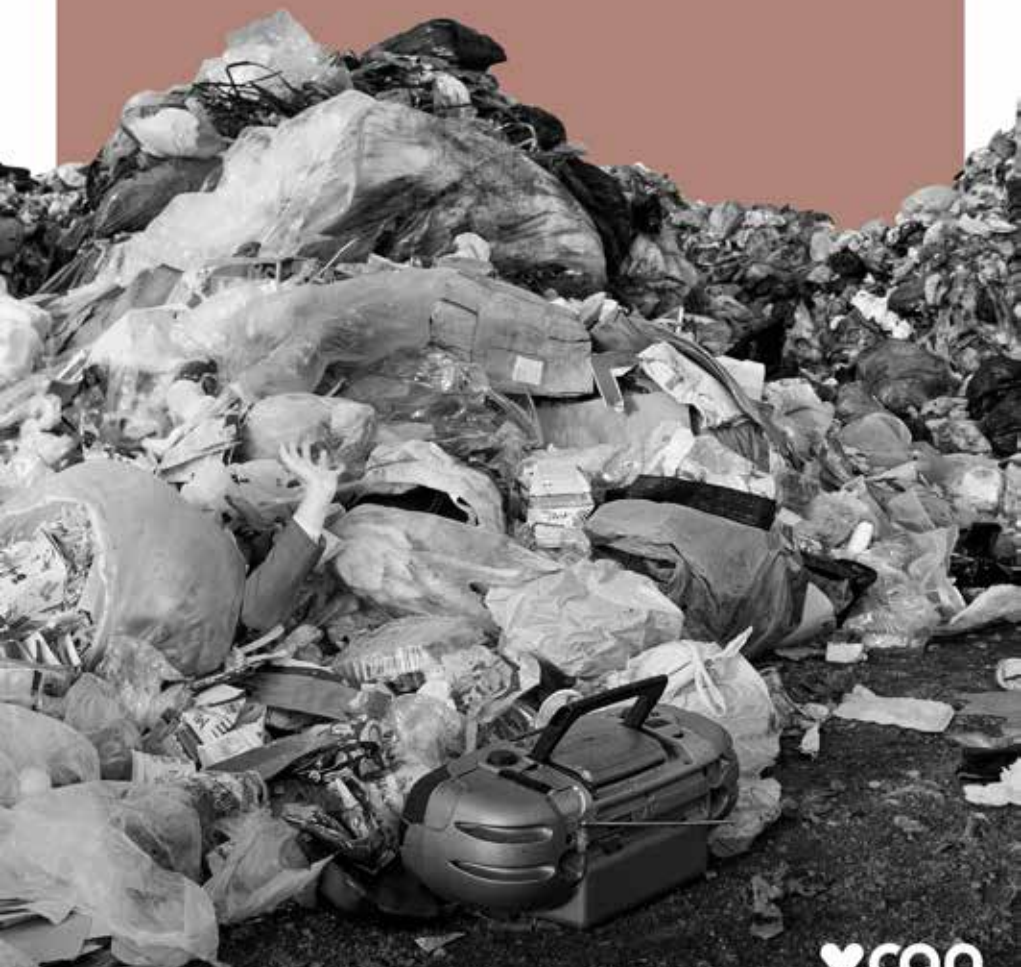

ZYGMUNT BAUMAN

Iskarta Hayatlar

Modernite ve Safraları

Çeviri: OSMAN YENER

♥ can
inceleme

ZYGMUNT BAUMAN

ISKARTA HAYATLAR

MODERNİTE VE SAFRALARI

Wasted Lives, Zygmunt Bauman

© 2004, Zygmunt Bauman

© 2018, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Polity Press Ltd., Cambridge ve AnatoliaTel Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ağustos 2018, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Editör: Defne Karakaya

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Burçak Başpınar

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3802-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750738029

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

ZYGMUNT BAUMAN
ISKARTA HAYATLAR
MODERNİTE VE SAFRALARI

İNCELEME

İngilizce aslından çeviren
Osman Yener

Zygmunt Bauman'ın Can Yayınları'ndaki diğerk kitabı:

Akışkan Modernite, 2017

ZYGMUNT BAUMAN, 1925'te Polonya'nın Poznań şehrinde Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Eđitimini, akademik formasyonunu ülkesinde aldı, 1960'ların sonunda yaşadığı politik bir sorun nedeniyle Polonya'yı terk etmek zorunda kalana dek de hayatını esas olarak burada sürdürdü. Sonrasında adıyla en çok özdeşleşen ülke İngiltere, kurum ise çok uzun yıllar çalıştığı Leeds Üniversitesi'dir. Eserlerinde Antonio Gramsci, Georg Simmel, Theodor Adorno, Hannah Arendt, Jacques Derrida gibi isimlerin izleri görülür. Fazlasıyla üretken bir biliminsanı olan Bauman'ın en önemli çalışmaları arasında, elinizdeki yapıtın yanı sıra *Modernite ve Holocaust*, *Sosyolojik Düşünmek*, *Modernlik ve Müphemlik ile Postmodernlik ve Hoşnutsuzluklukları* sayılabilir.

OSMAN YENER, Kimya mühendisliği okudu. 80'li yıllarda dergicilik yaptı, yayınevi kurdu. Çeřitli yayınevlerinde editörlük ve çevirmenlik yaptı. Deniz Yener'in babası. Başlıca çevirileri: *Sovyetler Birliği'nde Kadın*, George St. George; *Dođu Büyüsü*, İdris Şah; *Sokak Savaşı Yılları*, Tarık Ali; *Mars'ta Bir Antropolog*, O. Sacks; *Renkkörleri Adası*, O. Sacks; *Sesleri Görmek*, O. Sacks; *Yağmur Kral*, Saul Bellow; *Osmanlı'da Eđitimin Modernleşmesi*, Selçuk Akşın Somel; *Humboldt'un Armağanı*, Saul Bellow; *Özgür İnsanlar*, Halldor Laxness; *Dođu Ekspresi*, John Dos Passos; *Anarşi, Coğrafya, Modernite*, John Clark ve Camille Martin.

İçindekiler

Teşekkür	11
Giriş	13
1. Başlangıçta Tasarım Vardı: <i>ya da Düzen Kuruculuğun Atıkları</i>	21
2. Onlardan Çok mu Var?: <i>Ya da Ekonomik İlerlemenin Atıkları</i>	48
3. Her Atık Kendi Çöplüğüne: <i>Ya da Küreselleşmenin Çöprü</i>	78
4. Atık Kültürü	112
Son Notlar	157

Teşekkür

Geçmişte de çok kez olduğu gibi, isabetli eleştirileriyle ve değerli tavsiyeleriyle bu kitaba büyük katkı sağlayan John Thompson'a, özensizliğimin ve ihmalimin izlerini yok eden, şefkati ve örnek alınacak sabrıyla hatalarımı düzelten Ann Bone'a teşekkür ederim.

Giriş

Modernitenin hikâyesini (ya da herhangi bir hikâyeyi) anlatmanın birden çok yolu vardır. Bu kitap da o hikâyelerden biridir.

Italo Calvino, *Görünmez Kentler*'de, tuhaf ama ürkütücü biçimde tanıdık kentlerden biri olan Aglaura'yı Marco Polo'nun ağzından anlatırken, "Kent sakinlerinin öteden beri anlatıp durdukları şeyler dışında pek az şey söyleyebilirim sana," der; oysa kendi izlenimleri, kent sakinlerinin hikâyeleriyle uyuşmamaktadır. "Ne olduğunu söylemek istersin, ama Aglaura hakkında daha önce söylenenler kelimelerini ele geçirir ve kendini, bir şeyler söylemek yerine onları tekrarlamaya mecbur hissedersin." Böylece, taş surlarla kuşatılmış bazı kentler gibi sürekli yinelenen öykülerden oluşan duvarlar arasında Aglaura'lılar, "sadece Aglaura adı üzerinde büyüyen bir Aglaura'da yaşadıklarını sanırlar hep ve yerde büyüyen Aglaura'yı görmezler." Nasıl görsünler ki? Ne de olsa, "hakkında konuşulan kent var olmak için gerekli olan dan çok daha fazlasına sahipken, onun yerinde var olan kent onun kadar var olamıyor."¹

Calvino'nun *Görünmez Kentler*'inden bir başkasının, Leonia'nın sakinleri, sorulduğunda, en büyük zevklerinin "yeni ve değişik şeylerin tadını çıkarmak" olduğunu söylerler. Gerçekten de bu insanlar, her sabah "yepyeni giysiler giyerler, son model buzdolaplarındaki açılmamış kutulara uzanır, en

mükemmel radyolardan en son cıngılları dinlerler.” Ne var ki her sabah “dünün Leonia’sından kalanlar sokaklarda çöp arabasını bekler” ve Leonia’nın, deyim yerindeyse, öykü duvarlarının çatlaklarından bakan Marco Polo gibi bir yabancı, ister istemez Leonia’lıların asıl tutkusunun “atmak, ıskartaya çıkarmak, durmadan üreyen bir pisliği kendinden uzaklaştırmak” olduğu kuşkusuna kapılır. Aksi halde meslekleri hakkındaki duygularına “saygılı bir sessizliğin” eşlik ettiği – bu anlaşılır bir şeydir çünkü “bir şey atığa dönüştükten sonra kimse onun hakkında düşünmek istemez” – sokak çöpçülerini neden “melekler gibi” karşılasınlar? Leonia’lılar yenilik arayışında yeni merhaleler kat ederken, “imha edilemeyen bir atıklar kalesi” kenti çepeçevre sarar, “kentnin üzerinde sıradağlar gibi yükselir.”

Leonia’lılar bu dağları görürler mi, diye sorabilirsiniz. Bazen görürler, özellikle de beklenmedik bir rüzgâr tertemiz evlerine dükkânlardaki en yeni ürünlerin taze, iç açıcı rayihasını değil de, çöp yığınlarının pis kokusunu getirdiğinde. Bu kokuyu bir kez aldılar mı, gözlerini oraya çevirmekte zorlanırlar; korkuyla, titreyerek dağlara baksalardı gördükleri manzara onları dehşete düşürecekti. Dağların çirkinliğinden iğreneceklerdi ve manzarayı lekelediği, kötü koktuğu, iştahlarını kaçırdığı, canlarını sıktığı, tiksindirici olduğu, bildikleri ve bilmedikleri tehlikeler barındırdığı, tahmin bile edemeyecekleri riskler taşıdığı için onlardan nefret edeceklerdi. Gördüklerinden hiç hoşlanmayacak ve bir daha bakmak istemeyeceklerdi. Yepyeni giysilere ve en son oyuncaklara nasıl bayılıyorlarsa, atıklardan ve dünün kalıntılarından aynı tutkuyla nefret edeceklerdi. Dağların yitip gitmesini, dinamitlenmesini, paramparça olmasını, tuz buz olup yoklara karışmasını dileyebileceklerdi. Çöpçülerin yavaşlığından, ustabaşların müsamahasından, yöneticilerin kayıtsızlığından şikâyet edeceklerdi.

Atıkların dayanıklı olduğu fikri, Leonia’lıları atıkların kendisinden daha çok tiksindirecekti. Yok olup gitmesini diledikleri çöp dağlarının kolayca çürümediğini, kendi kendine

çözünmediğini, çözücülere karşı dirençli, hatta bağışık olduğunu bilseler dehşete kapılırlardı. Ümitlerini kaybetmemek için, yok olmasını diledikleri o çöp dağlarını bizzat kendilerinin (Leonia'lıların!) yarattığı gibi basit bir gerçeği görmezden geleceklerdi. Marco Polo'nun şu sözlerini duysalardı da kabul etmezlerdi; “Şehir her gün kendini yenilerken geçmişe ait her şeyi tek ve kesin biçimiyle saklar; dünün çöpleri önceki günün, tüm önceki günlerin, yılların, on yılların çöplerinin üstüne yığılır.” Leonia'lılar Marco Polo'nun mesajını dinlemezlerdi çünkü bu mesaj onlara (eğer duymak isterlerse) sevdikleri, bağlandıkları şeyleri koruyacağımla derken yaptıkları tek şeyin, çöp yığınına kalıcılaştırmak olduğunu söyleyecekti. Zaman geçtikçe sadece en kullanışsız, sevimsiz, itici, zehirli ve korkutucu olanlar dayanıklılıklarını korur.

Leonia'lıların da tıpkı Aglauria'lılar gibi günlük yaşamlarını “Leonia adıyla büyüyen” bir Leonia'da sürdürdükleri, yerde büyüyen öteki Leonia'dan habersiz olmanın mutluluğunu yaşadıkları söylenebilir. Görmemeye çalışırlar, en azından başlarını çevirir ya da gözlerini kaparlar. Tıpkı Aglauria'da olduğu gibi, sözünü ettikleri kent “var olmak için gerekli olandan çok daha fazlasına” sahiptir. En önemlisi de yenilik tutkusunun hikâyesini barındırır; bu hikâyeye her gün tekrarlanır ki sözünü ettikleri tutku sonsuza dek yeniden üretilsin, güçlendirilsin, hikâyesi anlatılmaya, işitilmeye, ilgiyle dinlenmeye ve kuvvetle inanılmaya devam etsin.

Şu soruyu ancak Marco Polo gibi bir yabancı sorabilir; Leonia'lıların başlıca üretimleri nedir? Hiç kullanılmamış, üstünde denenmemiş olduğu için gıcır, taze, büyüleyici, gizemli bir çekiciliğe sahip yeni eşyalar mı – yoksa gittikçe yükselen çöp dağları mı? Sözelimi moda olan tutkuları nasıl açıklanabilir? Bu moda tam olarak nedir – daha az hayranlık uyandıran şeylerin daha güzel şeylerle ikamesi mi, yoksa eşyalar çekiciliklerini, albenilerini yitirdikten sonra çöpe atıldıklarında duyulan keyif mi? Bu eşyalar çirkin oldukları için mi atılıyor, yoksa atılmaya karar verildiği için mi çirkinleşiyor?

Gerçekten de zor sorular. Cevaplarını bulmak daha da zor. Cevaplar anlatılan, tekrarlanan, işitilen, özümşenen öykülerin anılarıyla yükselen duvarlarda yankılanan öykülere göre farklılık gösterebilir.

Bu sorular bir Leonia'lıya sorulsaydı, cevap daha az çekiçi, daha az kullanışlı ya da kullanımdan kalkmış şeylerin yerine yeni şeylerin üretilmesinin gerekliliği olurdu. Ama bir seyyah, kuşkuçu bir yabancı, dışarıdan, tarafsız biri, şaşkın bir ziyaretçi olan Marco Polo'ya sorulsaydı, yeni ve gelişmiş arzu nesnelere talebin eski nesnelere kullanışsız kıldığını ve eskilerin, yeni nesnelere yer açmak için çöpe atıldığını söylerdi. Leonia'da dünün yeniliklerini geçersizleştiren, çöpe dönüştüren şeyin bugünün yenilikleri olduğunu anlatırdı. İki cevapta da hakikat payı var; ikisi de bize Leonia'luların hayat öyküsünü anlatıyor. Sonuç olarak iki seçenek var; bir öykünün tekdüze yinelenmesi ya da, tam tersi, öykülerin yokluğunda düşüncelerin serbest çağrışımı.

Ivan Klima, Ford şirketler topluluğunun başkanıyla Detroit'teki evinde yemek yerken, seri üretim hattından çıkan yepyeni Ford otomobillerin sayısının artmasıyla övünen ev sahibine, "hizmet veremeyecek duruma geldiklerinde bu makineleri nasıl yok ettiklerini" sorar. "[Başkan] bunun sorun olmadığını söyledi. İmal edilen her şey hiç iz bırakmadan yok edilebilirdi, bu yalnızca teknik bir sorundu. Bomboş, atıklardan temizlenmiş bir dünya düşüncesi onu gülmüştü."

Yemekten sonra Klima bu "teknik sorun"un nasıl çözümlendiğini görmeye gider. Eski arabalar, hurdaya çıkarılan otomobiller, dev pres makineleriyle sıkıştırılıp düzgün metal kutulara dönüştürülmektedir. "Ama bu metal kutular yok olmamıştı [...] Sıkıştırılmış metalleri muhtemelen yeni arabaların demir ve çelik aksamında yeniden kullanıma sokuyorlar, böylece çöp çok küçük bir artışla yeni çöplere dönüştürülüyor."

Başkanın hikâyesini dinleyen ve çözümü gözleriyle gören Klima'nın aklından şunlar geçer, "Hayır, bu sadece tek-

nik bir sorun değil. Ölü eşyanın ruhu karaların, denizlerin üstünde yükseliyor, nefesi melanet kokuyor.”²

Bu kitap, “sadece teknik bir sorun değil” tespitinden yola çıkarak yazıldı. Amacım, teknik olmasının yanında neler içerdiğini ve her şeyden önce, neden bir sorun olduğunu açığa kavuşturmak.

Gezegelimiz doldu.

Daha açık bir ifadeyle anlatayım; fiziksel coğrafya hatta nüfus yoğunluğuyla ilgili bir saptama değil bu. Fiziksel mekânlar ve insan yerleşimleri bakımından gezegenin dolu olduğu kesinlikle söylenemez. Aksine, insan yaşamına elverişli olmayan, yaşamı desteklemeyen tenha ya da ıssız bölgeler azalacağına çoğalıyor. *Teknolojik* ilerleme daha önce insan yaşamına uygun olmadığı saptanan coğrafyalarda yeni yaşam alanları sunuyor (gittikçe artan bir maliyetle elbette), ama bu gelişme bir yandan da, eskiden insanların rahatça barındığı ve beslendiği pek çok yöreyi yaşanmaz hale getiriyor. Bu arada *ekonomik* ilerleme, bir zamanlar hayatını kazanmanın ve sürdürmenin etkin bir aracı olan meslekleri, hayat biçimlerini verimsizleştiriyor, yok ediyor, çorak ve terk edilmiş alanların çoğalmasına yol açıyor.

“Gezegen doldu” ifadesi *sosyolojinin* ve *siyaset biliminin* alanına girer. Yeryüzünün durumuna değil, sakinlerinin yaşam koşullarına ve imkânlarına gönderme yapar. İskân edilmemiş, herhangi bir siyasi egemenliğin bulunmadığı yerler olarak tanımlanmaya ve/veya öyle olduğu kabul edilmeye uygun sınırların, iskâna ve sömürüye açık (hatta sömürüyü talep eden!) “sahipsiz topraklar”ın azaldığına işaret eder. Bu tür bölgeler günümüzde neredeyse kalmadı ama çağdaş tarihin büyük bölümünde, yerkürenin “modernleşme” süreçlerini yaşayan yörelerinde üretilmiş muazzam insan atıklarının boşaltıldığı yerler olarak önemli bir işlevi yerine getirdi.

“Atık insanlar” ya da daha doğru bir nitelemeyle harcanmış insanlar (“ihtiyaç fazlası” ya da “ıskarta”) insanlar, zorunlu nedenlerle ya da bilerek/isteyerek kayıt dışı bırakılan, kal-

masına izin verilmeyenler) modernleşmenin kaçınılmaz sonuçlarından biri, modernitenin ayrılmaz bir parçasıdır. *Düzen kuruculuğun* (her düzen nüfusun bir kısmına “işe yaramaz,” “yetersiz,” “istenmeyen” damgasını vurur) ve *ekonomik ilerlemenin* (“hayatını kazanmanın” eskiden geçerli yollarını geçersiz kılan, değerini düşüren, bu meslekleri icra edenleri yaşamını sürdüremez hale getiren ekonomik ilerlemenin) kaçınılmaz bir yan etkisidir.

Ne var ki, modern tarihin büyük bölümünde yerkürenin çok geniş alanları (gezegenin daha önce modernleşmiş, saplantılı bir modernleşmeyi sürdüren bölgelerinde yaşayanların nazarında “geri” “kalkınmamış” yöreler), modernleşmenin baskılarından hiç etkilenmemiş ya da kısmen etkilenmiş, dolayısıyla “nüfus fazlası” sorunuyla karşılaşmamıştı. Yerkürenin modernleşmiş köşelerindeki “gelişmiş ülkeler”in nazarında, bu “modern öncesi”, “gelişmemiş” yöreler, “ıskartaya çıkarılan” nüfusun sindirileceği yerler ve modernleşmenin atık insanların gönderileceği doğal çöplüklerdi. Yerkürenin “modernleşmiş” ve “modernleşmekte olan” bölgelerinde üreyen atık insanların tasfiyesi, kolonizasyonun ve emperyalist fetihlerin derin amacıydı – bunların ikisi de aslında, “kalkınma”daki çarpıcı eşitsizliğin (ki “kültürel gerilik” diye de adlandırılır) sürekli yeniden ürettiği güç farkıyla mümkün, hatta kaçınılmaz hale geldi ve modern yaşam biçiminin gezegenin “ayrıcılık” bir kesimiyle sınırlı kalmasına yol açtı. Bu eşitsizlik gezegenin modernleşmiş kesimlerinin, *yerel* “nüfus fazlası” sorunlarına *küresel* çözümler aramasına ve bulmasına olanak verdi.

Bu durum, modernite (yani daimi, zorlayıcı, saplantılı ve alışkanlık yaratan *modernleşme*) bir ayrıcalık olarak kaldığı sürece devam edebilirdi. Tüm insanlığa ulaşması ve evrenselleşmesi amacıyla yola çıkan modernleşme bu hedefini gerçekleştirdikçe, gezegeni tahakküm altına almasının yarattığı sorunlarla yüzleşmek zorunda kaldı. Bugün modernleşmenin zafer yürüyüşü gezegenin en uzak köşelerine ulaştı; insan üretiminin ve tüketiminin neredeyse tümü piyasa ve

pazarlar aracılığıyla gerçekleşiyor; metalaşma, ticarileşme, parasallaşma süreçleri yerkürenin en ücra en saklı köşelerinde tedavüle girdi. Bu gelişme sürdükçe, yerel sorunlara küresel çözüm getirmek ya da yerel atıklara küresel çöplük bulmak imkânsızlaşıyor. Tersine, yerel yönetimler (özellikle de modernleşmiş olanlar) modernitenin küresel zaferinin sonuçlarına katlanmak zorundalar. Şimdi, *küresel* sorunlara *yerel* çözümler bulmaları gerekiyor; bunu başarmaları da pek ihtimal dahilinde görünmüyor.

Sözün özü: Gezegenimizin dolduğuna dair bu yeni söylem, esas itibarıyla, *atık insan endüstrisinin büyük bir krizle karşı karşıya olduğu* anlamına geliyor. Atık insan üretimi hız kesmeden çoğalıp muazzam miktarlara ulaşırken gezegendeki çöp alanları ve atığı geri dönüşüme sokacak araçlar giderek azalıyor.

Zaten zor olan bu durumu daha da karmaşık ve tehlikeli hale getiren bir gelişme de, ilk iki soruna yeni ve güçlü bir “harcanmış insan” olgusunun eklenmesidir. Küreselleşme, atık insanların ya da harcanmış insanların üçüncü ve en bereketli, en az kontrol edilen “üretim hattı” olmuştur. Bir yandan da bu eski soruna yeni bir boyut getirmiş, benzeri görülmemiş bir aciliyet ve önem kazandırmıştır.

Modern yaşam biçiminin küresel ölçekte yaygınlaşması, o güne dek hayatlarını (gerek biyolojik gerekse sosyokültürel anlamda) kendilerine özgü yollarla ve araçlarla sürdüren muazzam miktarda insan nüfusunu bu olanaklardan mahrum bıraktı; bu sayı bugün de giderek artmakta. Bu insanların, eski sömürgeci baskıların ters yönünde bir baskı kurmaları için –“yeniden dönüşüme sokulmaları” ya da güvenli bir şekilde “tasfiye” edilmeleri için– hazır reçeteler yok. Dünya nüfusunun aşırı arttığı yolundaki yakınmaların nedeni de bu; “göçmenler” ve “sığınmacılar” sorununun çağdaş siyasi gündemin merkezine oturması, yeni küresel stratejilerde ve iktidar mücadelelerinde örtük ve karmaşık “güvenlik endişeleri”nin oynadığı rolün giderek artması buradan kaynaklanıyor.

Küreselleşme süreçlerinin özünde kendiliğinden, dü-

zensiz ve siyasetin denetiminde olmayan doğası, yerküre ölçeğinde, eskiden modern egemen devletlerin uhdesinde olan güç kapasitesinin büyük bölümünün aktarıldığı “akışlar uzamı”nda* yeni “Vahşi Batı” koşullarının ortaya çıkmasına yol açtı. Vahşi Batı, ürkütücü bir nitelemeyle “karşılıklı garanti zafiyeti” diye tanımlanan kırılgan ve hassas dengeler üzerine kurulu bir ortam yaratır. Güvenliğin azalması, zaten yüksek olan “güvenlik korkusu”nu daha da artırırken halkın dikkatini ekonomik ve sosyal sorunların kökenlerinden uzaklaştırıp fiziki can güvenliğine yöneltir. Buna karşılık, gittikçe büyüyen “güvenlik sanayisi”, atık üretiminin başlıca tedarikçisi ve atıkların tasfiyesi sorununda başlıca etken olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Bu durum en genel hatlarıyla çağdaş hayatın günümüzdeki manzarasını oluşturuyor. İnsani atıkların ve atık insanların tasfiyesi sorunları, bireyselleşmenin akışkan modern, tüketici kültürü üzerinde her zamankinden fazla baskı yapıyor. Toplumsal hayatın en önemli veçhelerini esir alıyor, hayat stratejilerini ele geçiriyor, en önemli faaliyetlere damgasını vuruyor, onları kendi atıklarını (başlamadan biten, yetersiz, sakat ya da yürümeyen, harcanmaya mahkûm insan ilişkileri) üretmeye sevk ediyor.

Bu meseleler ve bazı türevleri bu kitabın ana konularını oluşturuyor. Buradaki analizler giriş mahiyetindedir. Başlıca, hatta belki de tek kaygım, modern hayatın, son gelişmelerin gün yüzüne çıkardığı, çağdaş dünyanın bazı yönlerinin daha iyi görülmesini ve mantığının anlaşılmasını sağladığı bazı veçheleri üzerine düşünmemizi sağlayacak alternatif bir bakış açısı geliştirmektir. Bu kitap, içinde yaşadığımız, hepimizin paylaştığı, aşına olduğumuzu sandığımız modern dünyaya başka, farklı bir bakışla bakmak için bir davet olarak okunmalıdır.

* *Space of flows*: Sosyolog Manuel Castells'in, “yeni teknolojik paradigmada yeni uzam düzenlemelerinin kavramsallaştırılması”nı açıklamak için bulduğu, sosyal pratiklerin eş ve gerçek zamanlı etkileşimini olanaklı kılan iletişim teknolojilerinin imkânlarını anlatan kavram. (Ç.N.)

Ekonomik ve teknolojik ilerlemenin yan ürünlerinden biri de ihtiyaç fazlası, gereksiz, ıskartaya çıkarılmış, faydası olmadığı gibi sırtımıza yük olan insanlar. Sanayi Devrimi'nde yeni üretim yöntemlerinin bulunması bir yandan da geleneksel mesleklerin gerilemesine, atıkların çoğalmasına, sürekli büyüyen bir "atık insan" ve "insan atığı" sorununa yol açtı. Geçmişte "gelişmiş ülkeler", "atık insan"larını ihraç edebildikleri uzak, ıssız topraklar bulabildiler. Günümüzde, küreselleşme ve teknolojiadaki hızlı ilerlemeyle birlikte atık insan ve insan atığı üretimi yeryüzünün bütün köşelerine yayılmış durumda. "Yerel" sorunlara "küresel" çözümler bulmak giderek imkânsızlaşırken, atık insanların göç yolları tersine dönüyor, kendi ülkelerinin atıkları olan sığınmacılar ve göçmenler, siyasetçilerin mahir elleriyle "güvenlik endişeleri"ne kılıf yapılıyor.

Iskarta Hayatlar bu dönüşümün günümüzün siyasetine ve kültürüne etkisini ele alan, "atık" kavramının düzen kuruculuğundaki, hayatımızdaki ve ilişkilerimizdeki yerini sorgulayan zihin açıcı bir anlatı.

